

מסורת הש"ם עם הוספות

(א) [לקמן דף ה.]. (ב) סנהדרין פט. ע"ש, (ג) [ע"י מוס' יו"ט], (ד) ביבמות דף פה., (ה) סוטה כג., (ו) פסחים יב., (ז) דברים יט כא, (ח) [כרימות יב.], (ט) כמו ביבמות פח. ועיי"ש בתורה"ה מה, (י) [דף מה. ע"ש], (כ) נדה מה ע"א.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מעידין וכו' כן גרשה וחלוצה דהכי: (ב) בא"ד גרשה וחלוצה ולא: (ג) ד"ה כל כו' צמיחה שרצו להמית אותו אצל אם ודאי שאינן יכולים להמיתן באותה מיתה אפ"ה נמיחס: (ד) בא"ד ואמאי הא הוי: (ה) ד"ה וזמני כו' לאחיו ודרשנין לאחיו: (ו) בא"ד מן לאחיו אצל כיון דכתיב לאחיו וכו' אצל קשה כיון דכתיב לאחיו וכו' וי"ל דאי מלאחיו הוה: (ז) בא"ד ולא וזממיה למעוטי: (ח) בא"ד וזממי וזממיה והשתא לנה ליה וזממי וזממיה וכו' וזממי וזממיה צחק: (ט) ד"ה ועוד וכו' קמני לה לקמן:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מעידין כו' וי"ל כיון דלוקין. ע"י שטת מקובצת ב"ק דף עה ע"ב ד"ה עדות ש[א]ן אתה יכול להזימה: בא"ד ועיי"א דגבי עדות דב"ג. קשה לי צוה מקובצא דכתובות דף לג ע"א רא"ש עדים וזממין ממונה משלם מלקי לא לקי משום דלאו בני התראת ניהו. משמע דאי בני התראה ראוי לומר יוחר דמלקי לקי והא אס יהיה הדין דממונה לא משלם בטלה כל העדות דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה דצוה אין דומה לב"ג דהא קרא דהזמה קאי על הממון דהא משכחת בלא אתרו. וא"כ אדרבה אס ל"ש התראה אפשר לומר יוחר דמלקי לקי ולא יהיה צממון כלל דין הומה ולא קאי עלה ועשייתם כאשר זמס. עכ"פ אס לריבין התראה א"כ משכחת צממון כאשר זמס בלא אתרו. ובאתרו אס לא ישלמו ממון יהיה בכלל עדות שאי אתה יכול להזימה: ד"ה בעינן כו' וי"ל דמ"ב אשתו בפס"ת. לטאריה עדיין קשה לרי"י ציבמות דף סח דמכרי עב אינו פוסל את אשתו:

תורה אור השלם

א) וְעִשְׂתֶּם לוֹ בְּאִשְׁרֵי זָמֶם צְעֻשׁוֹת לְאָחִיו וּבְעֶרְתִּי הָרַע מִתְּקִיפֶךָ: [דברים יב, יט]

ליקוטי רש"י

מעידין אנו באיש פלוני שהוא או בן גרושה, ובן חלוצה. לזכא לאוקמי כאשר זמס ולומר יאה הוא כן גרושה תחמי אלא סופג את

כיצד העדים

כיצד העדים נעשין זוממין כו'. צגמרל מפרש מאי קאמר: **את איש פלוני**. כהן: שהוא בן גרושה. צפנינו נגתגרשה^[7]

אמו ^(א) קודם שנולד והרי הוא חלל ופסול^(ז): אין אומרים. אס הזמו וכן כהנים יעשה זה כן גרושה וחלוצה^(ח) לקיים צו כאשר זמס אלא סופג את הארצעים וצגמרל מפרש טעמא: שחייב גלות. שהרג את הנפש צשוגג: **גב' ה"ג** האי כינל אין העדים נעשין זוממין מיצעני ליה ועוד דקמני לקמן (דף ה.) אצל אמרו להם כו': **כיצד** אין העדים נעשין זוממין **מיבעי ליה**. דהא לא מקיימת צהו כאשר זמס: ועוד. מאי קא צעי תנא כינל נעשין זוממין הא קתני לה לקמן כינל דין זוממין דקתני צמתני^(י) אצל אמרו להם המזימים היאך אתם מעידים עדות זה והלא הייתם עמנו אותו היום צמקוס פלוני כו': **התם קאי**. מסנהדרין סליק דתן צשליה אלו הן הנחנקין דהוא סיומא דסנהדרין דיש זוממין שנשנתו צמקצ מדין הזמה דקתני כל הזוממין מקדימים לאותה מיתה כלומר אין להם לצפות מיתה אחרת אלא משכימין לאותה מיתה שגמר צה דינו של נדון: חוץ מוזוממי בת בהן. נשואה שאע"פ שגמר דינה לשריפה על פיהם הס צחנק כדילפיין התם (דף ז.) היא צשריפה ואין צועלה צשריפה אלא צחנק כאשר אשת איש והזוממין משכימין למיתה שחייצו את הצועל דכתיב כאשר זמס לעשות לאחיו ולא לאחותו (סע) וקאמר הכא עוד יש זוממין אחרים שאין מקיימין צהן דין הזמה כלל אלא מלקות ועלה מפרש כינל אותן העדים שאין מקיימין צהן דין הזמה נעשין זוממין מעידים אנו כו': וי"א צורצו. ואס תעשהו חלל והוא כהן פסלת את זרעו לעולם: **בעינן כאשר זמס**. והוא זמס לפסול את הנדון ואת זרעו: **המחלץ אינו מתחלץ**. הכהונה^(י): **הבא חלחץ וי"א חלץ**. עד

זמס שרצה לחלל ולא חיללו אינו דין כו': אם כן. אס צאת לדרוש ק"ו זה צעדים זוממים צטלת תורת הזמתם: ומה

דף ט:): דשונא אינו גולה לאו כי האי גוונא דומיא דאובצ גולה ואמאי אינו גולה כיון דראו דהוי רגלים לדבר וי"ל דשאני שונא דיש לנו לומר טפי דצשנאה הכהו ועוד וי"ל דמיירי שפיר דליכא רגלים לדבר והשתא ניחא משונא ומ"מ אוהב גולה כגון דשתיק כשאמרו לו העדים צודאי^(א) אי הוה אמר לא הרגתיו יכול לתרץ ולומר לא הרגתיו שוגג אלא מויד כמו ^(ב) בלא אכלתי חלב אצל כיון דשחק כהודאה דמיא^(ז): **כל** הזוממין מקדימין לאותה מיתה.^(י) פ"י הקונטרס שאין להם נס והמלטה וקשה דמאי קמ"ל פשיטא ובכתובות^(ג) פירש^(ד) שרוצה לומר מקדימין שלא יענו דין וגם זה קשה דמאי קמ"ל פשיטא לכך פירש ר"י מקדימין הכי פירושו ודאי אתה תרץ להמיתן צמיתה (ג) שהמיתו אצל ודאי אס אינו יכול אפ"ה נמיחס צכל מיתה שנוכל דתניא הכה תכה^(ה) (צ"מ דף לא:)) וקשה דאמרינן פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה:)) דרונא וגואל הדם הוו צ' כתוצין הצאץ כאחד וכן קשה דצתוספתא (פ"ב דסנהדרין) תניא אצל הזוממין שאין^(ו) אתה יכול להמיתן צמיתה הכתובה צהן אתה ממיתם צכל מיתה ודריש ליה מן קרא דוצצרת הרע מקרבץ ואמאי (ז) הוי רוצח וגואל הדם צ' כתוצין הצאים כאחד ומירץ ה"ר יוסף דרונא וגואל הדם הוו צ' כתוצים הצאץ כאחד לענין שלא נלמוד שאר מומתין מהם להמיתם אף צמיתה שאינה מד' מיתות צ"ד אצל מד' מיתות צ"ד פשיטא נמיחס^(ז) כלל חייצי מיתות: **זוממי** בת בהן ובווע"ה שאין מקדימין לאותה מיתה אלא צמיתה אחרת. צועלה דדרשין היא ולא צועלה וזוממי צת כהן דכתיב לאחיו (ה) דדרשין לאחיו ולא דרשא דלאחיו ולא לאחותו תיפוק ליה מהי"א דנפקא לן דדרשין (סנהדרין נא.) את אציה היא מחללת היא ולא צועלה היא ולא וזממיה וי"ל הואיל וזוממיה צאו לתייצב שריפה לא יצא לאוקומי מיעוטא דהיא אלא צצועלה ולא ממעטינן זוממין (אלא מן (ו) אחיו^(ח)) אצל כיון דכתיב אחיו דרשין נמי מהיא למעוטי וזממיה אצל קשה כיון דכתיב אחיו אמאי אינטריך למעוטי וזוממין מהיא וי"ל דאי מאחיו הוה אמינא דה"מ כשהצועל היה נדון קרינן ציה לאחיו אצל אס לא היה נדון על פי עדותן כגון שהיה קטן כן ט' שנים ויום אחד^(ט) או שלא הכירו הצועל לא קרינן ציה לאחיו קמ"ל היא ולא (י) וזוממין למעוטי וזוממין צכל ענין ומתחלה היה ר"י מסופק צהאי מילתא ושוב פשטה מפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מו.) דקאמר מיתה אחת מעין שתי מיתות כגון צת כהן וצועלה או צת כהן וזוממי (נ) וזוממין והשתא למה ליה וזוממי וזוממין תיפוק ליה דליכא שתי מיתות בלא וזוממי וזוממין משום הצועל שהוא צחנק אלא שמע מינה דאיירי כגון דליכא דין מיתה צצועלה כגון שהוא קטן כדפירשתי ואפ"ה קאמרי^(י) וזוממי וזוממין צחנק אע"פ דליכא דין מיתה צצועל: ^(י) **ועוד** מדקתני

קבון. פיר^(י) הקונטרס דמאי צעי כינל וכו' הא קתני (ט) לקמן וכו' ועוד יש לפרש ועוד כלומר ואס תמנא לומר דלשון הזמה הוא זה אינו דעל כרחק דין הזמה קאמר כדקתני ולאומי קושייתא קמייתא: **בעינן כאשר זמס וי"בא**. קשיא היכא שמעידין שהוא מצרי שני דאינן צאין לפסול זרעו כי אס לפסלו א"כ נפסול ^(י) וי"ל דמ"מ אשתו נפסלת דפסלה צציאתו וכתיב ועשייתם לו כאשר זמס לו ולא לאשתו:

דף ט:): דשונא אינו גולה לאו כי האי גוונא דומיא דאובצ גולה ואמאי אינו גולה כיון דראו דהוי רגלים לדבר וי"ל דשאני שונא דיש לנו לומר טפי דצשנאה הכהו ועוד וי"ל דמיירי שפיר דליכא רגלים לדבר והשתא ניחא משונא ומ"מ אוהב גולה כגון דשתיק כשאמרו לו העדים צודאי^(א) אי הוה אמר לא הרגתיו יכול לתרץ ולומר לא הרגתיו שוגג אלא מויד כמו ^(ב) בלא אכלתי חלב אצל כיון דשחק כהודאה דמיא^(ז): **כל** הזוממין מקדימין לאותה מיתה.^(י) פ"י הקונטרס שאין להם נס והמלטה וקשה דמאי קמ"ל פשיטא ובכתובות^(ג) פירש^(ד) שרוצה לומר מקדימין שלא יענו דין וגם זה קשה דמאי קמ"ל פשיטא לכך פירש ר"י מקדימין הכי פירושו ודאי אתה תרץ להמיתן צמיתה (ג) שהמיתו אצל ודאי אס אינו יכול אפ"ה נמיחס צכל מיתה שנוכל דתניא הכה תכה^(ה) (צ"מ דף לא:)) וקשה דאמרינן פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה:)) דרונא וגואל הדם הוו צ' כתוצין הצאץ כאחד וכן קשה דצתוספתא (פ"ב דסנהדרין) תניא אצל הזוממין שאין^(ו) אתה יכול להמיתן צמיתה הכתובה צהן אתה ממיתם צכל מיתה ודריש ליה מן קרא דוצצרת הרע מקרבץ ואמאי (ז) הוי רוצח וגואל הדם צ' כתוצין הצאים כאחד ומירץ ה"ר יוסף דרונא וגואל הדם הוו צ' כתוצים הצאץ כאחד לענין שלא נלמוד שאר מומתין מהם להמיתם אף צמיתה שאינה מד' מיתות צ"ד אצל מד' מיתות צ"ד פשיטא נמיחס^(ז) כלל חייצי מיתות: **זוממי** בת בהן ובווע"ה שאין מקדימין לאותה מיתה אלא צמיתה אחרת. צועלה דדרשין היא ולא צועלה וזוממי צת כהן דכתיב לאחיו (ה) דדרשין לאחיו ולא דרשא דלאחיו ולא לאחותו תיפוק ליה מהי"א דנפקא לן דדרשין (סנהדרין נא.) את אציה היא מחללת היא ולא צועלה היא ולא וזממיה וי"ל הואיל וזוממיה צאו לתייצב שריפה לא יצא לאוקומי מיעוטא דהיא אלא צצועלה ולא ממעטינן זוממין (אלא מן (ו) אחיו^(ח)) אצל כיון דכתיב אחיו דרשין נמי מהיא למעוטי וזממיה אצל קשה כיון דכתיב אחיו אמאי אינטריך למעוטי וזוממין מהיא וי"ל דאי מאחיו הוה אמינא דה"מ כשהצועל היה נדון קרינן ציה לאחיו אצל אס לא היה נדון על פי עדותן כגון שהיה קטן כן ט' שנים ויום אחד^(ט) או שלא הכירו הצועל לא קרינן ציה לאחיו קמ"ל היא ולא (י) וזוממין למעוטי וזוממין צכל ענין ומתחלה היה ר"י מסופק צהאי מילתא ושוב פשטה מפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מו.) דקאמר מיתה אחת מעין שתי מיתות כגון צת כהן וצועלה או צת כהן וזוממי (נ) וזוממין והשתא למה ליה וזוממי וזוממין תיפוק ליה דליכא שתי מיתות בלא וזוממי וזוממין משום הצועל שהוא צחנק אלא שמע מינה דאיירי כגון דליכא דין מיתה צצועלה כגון שהוא קטן כדפירשתי ואפ"ה קאמרי^(י) וזוממי וזוממין צחנק אע"פ דליכא דין מיתה צצועל: ^(י) **ועוד** מדקתני **קבון**. פיר^(י) הקונטרס דמאי צעי כינל וכו' הא קתני (ט) לקמן וכו' ועוד יש לפרש ועוד כלומר ואס תמנא לומר דלשון הזמה הוא זה אינו דעל כרחק דין הזמה קאמר כדקתני ולאומי קושייתא קמייתא: **בעינן כאשר זמס וי"בא**. קשיא היכא שמעידין שהוא מצרי שני דאינן צאין לפסול זרעו כי אס לפסלו א"כ נפסול ^(י) וי"ל דמ"מ אשתו נפסלת דפסלה צציאתו וכתיב ועשייתם לו כאשר זמס לו ולא לאשתו:

מיתות ב"ד פשיטא דנמיתם ככל חייבי מיתות. מהר"ם (גליון): **ס** דפו"י **מודא**. ומהר"ם הגיה תיפוק ליה דנפקא לן **מהבא** דדרשין, והבאה"מ ובי"ש הגיהו הדפוס שלפנינו "תיפוק ליה דנפקא לן מהיא": **ע** רש"א מ"ז (גליון) בדפו"י "אלא מן האחין" ומהרש"ל הגיה כלפנינו. בתוס' רבינו פרץ **אי י"א מאחיו**: **פ** צ"ל **קאמר** (באה"מ): **צ** דבור זה שייך לפני ד"ה כל הזוממין: **ק** רש"ל הוא **כפירוש** הקונט' (גליון) בדפו"י "הוא פירש הקונטרסים", ורש"ל הגיה שצ"ל "כפירוש" במקום "פירש":

כיצד ראשון

פרק ראשון

מכות

ב.

העדים נעשים זוממין מעידין אנו באיש פלוני שהוא או בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה אין תחתיו **"אלא** לוקה ארבעים מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומרים יגלה זה תחתיו אלא לוקה ארבעים: **גב' הא** כיצד אין העדים נעשים זוממין מיבעי ליה ועוד מדקתני^(א) לקמן אבל ^(ב) אמרו להם היאך אתם מעידין שהרי באותו היום אתם הייתם עמנו במקום פלוני הרי אלו זוממין (מכלל דאלו אין זוממין^(ג)) תנא התם קאי^(ד) כל הזוממין מקדימין לאותה מיתה ^(ה) חוץ מוזוממי בת בהן ובווע"ה שאין מקדימין לאותה מיתה אלא למיתה אחרת ויש עדים זוממין אחרים שאין עושין בהן דין הזמה כל עיקר אלא מלקות ארבעים כיצד מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה ארבעים (אמר ר"ש בן לקיש^(ו)) דאמר קרא ^(ז) ועשייתם לו כאשר זמס לו ולא צורעו וליפסלוהו לדידיה ולא ליפסלו לזרעיה בעינן כאשר זמס לעשות וליכא בר פדא אומר ק"ו ומה המחלץ אינו מתחלל הבא לחלל וי"א חילל אינו דין שלא יתחלל מתקיף לה רבינא אם כן בטלת תורת עדים זוממין ומה

לומר מויד הייתי כדאמר גצי אכלת חלב צפ"ק דצבא מליעא (דף ג:)) וי"ל דמיירי כשראו צו רגלים לדבר שנשמטו הצבול מקתו ואיכא למימר דלא^(א) נחכוין אצל קשה מהא דתן פרק אלו הן הגולין (לקמן

דף ט:)) דשונא אינו גולה לאו כי האי גוונא דומיא דאובצ גולה ואמאי אינו גולה כיון דראו דהוי רגלים לדבר וי"ל דשאני שונא דיש לנו לומר טפי דצשנאה הכהו ועוד וי"ל דמיירי שפיר דליכא רגלים לדבר והשתא ניחא משונא ומ"מ אוהב גולה כגון דשתיק כשאמרו לו העדים צודאי^(א) אי הוה אמר לא הרגתיו יכול לתרץ ולומר לא הרגתיו שוגג אלא מויד כמו ^(ב) בלא אכלתי חלב אצל כיון דשחק כהודאה דמיא^(ז): **כל** הזוממין מקדימין לאותה מיתה.^(י) פ"י הקונטרס שאין להם נס והמלטה וקשה דמאי קמ"ל פשיטא ובכתובות^(ג) פירש^(ד) שרוצה לומר מקדימין שלא יענו דין וגם זה קשה דמאי קמ"ל פשיטא לכך פירש ר"י מקדימין הכי פירושו ודאי אתה תרץ להמיתן צמיתה (ג) שהמיתו אצל ודאי אס אינו יכול אפ"ה נמיחס צכל מיתה שנוכל דתניא הכה תכה^(ה) (צ"מ דף לא:)) וקשה דאמרינן פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה:)) דרונא וגואל הדם הוו צ' כתוצין הצאץ כאחד וכן קשה דצתוספתא (פ"ב דסנהדרין) תניא אצל הזוממין שאין^(ו) אתה יכול להמיתן צמיתה הכתובה צהן אתה ממיתם צכל מיתה ודריש ליה מן קרא דוצצרת הרע מקרבץ ואמאי (ז) הוי רוצח וגואל הדם צ' כתוצין הצאים כאחד ומירץ ה"ר יוסף דרונא וגואל הדם הוו צ' כתוצים הצאץ כאחד לענין שלא נלמוד שאר מומתין מהם להמיתם אף צמיתה שאינה מד' מיתות צ"ד אצל מד' מיתות צ"ד פשיטא נמיחס^(ז) כלל חייצי מיתות: **זוממי** בת בהן ובווע"ה שאין מקדימין לאותה מיתה אלא צמיתה אחרת. צועלה דדרשין היא ולא צועלה וזוממי צת כהן דכתיב לאחיו (ה) דדרשין לאחיו ולא דרשא דלאחיו ולא לאחותו תיפוק ליה מהי"א דנפקא לן דדרשין (סנהדרין נא.) את אציה היא מחללת היא ולא צועלה היא ולא וזממיה וי"ל הואיל וזוממיה צאו לתייצב שריפה לא יצא לאוקומי מיעוטא דהיא אלא צצועלה ולא ממעטינן זוממין (אלא מן (ו) אחיו^(ח)) אצל כיון דכתיב אחיו דרשין נמי מהיא למעוטי וזממיה אצל קשה כיון דכתיב אחיו אמאי אינטריך למעוטי וזוממין מהיא וי"ל דאי מאחיו הוה אמינא דה"מ כשהצועל היה נדון קרינן ציה לאחיו אצל אס לא היה נדון על פי עדותן כגון שהיה קטן כן ט' שנים ויום אחד^(ט) או שלא הכירו הצועל לא קרינן ציה לאחיו קמ"ל היא ולא (י) וזוממין למעוטי וזוממין צכל ענין ומתחלה היה ר"י מסופק צהאי מילתא ושוב פשטה מפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מו.) דקאמר מיתה אחת מעין שתי מיתות כגון צת כהן וצועלה או צת כהן וזוממי (נ) וזוממין והשתא למה ליה וזוממי וזוממין תיפוק ליה דליכא שתי מיתות בלא וזוממי וזוממין משום הצועל שהוא צחנק אלא שמע מינה דאיירי כגון דליכא דין מיתה צצועלה כגון שהוא קטן כדפירשתי ואפ"ה קאמרי^(י) וזוממי וזוממין צחנק אע"פ דליכא דין מיתה צצועל: ^(י) **ועוד** מדקתני **קבון**. פיר^(י) הקונטרס דמאי צעי כינל וכו' הא קתני (ט) לקמן וכו' ועוד יש לפרש ועוד כלומר ואס תמנא לומר דלשון הזמה הוא זה אינו דעל כרחק דין הזמה קאמר כדקתני ולאומי קושייתא קמייתא: **בעינן כאשר זמס וי"בא**. קשיא היכא שמעידין שהוא מצרי שני דאינן צאין לפסול זרעו כי אס לפסלו א"כ נפסול ^(י) וי"ל דמ"מ אשתו נפסלת דפסלה צציאתו וכתיב ועשייתם לו כאשר זמס לו ולא לאשתו:

מיתות ב"ד פשיטא דנמיתם ככל חייבי מיתות. מהר"ם (גליון): **ס** דפו"י **מודא**. ומהר"ם הגיה תיפוק ליה דנפקא לן **מהבא** דדרשין, והבאה"מ ובי"ש הגיהו הדפוס שלפנינו "תיפוק ליה דנפקא לן מהיא": **ע** רש"א מ"ז (גליון) בדפו"י "אלא מן האחין" ומהרש"ל הגיה כלפנינו. בתוס' רבינו פרץ **אי י"א מאחיו**: **פ** צ"ל **קאמר** (באה"מ): **צ** דבור זה שייך לפני ד"ה כל הזוממין: **ק** רש"ל הוא **כפירוש** הקונט' (גליון) בדפו"י "הוא פירש הקונטרסים", ורש"ל הגיה שצ"ל "כפירוש" במקום "פירש":

עין משפט נר מצוה

א א מיי" פ"כ מהל' עדות הלכה ח סמג עשין קי טוח"מ ס' לח:

ב ב מיי" שס פיה"ה הל' א סמג סס:

ג ג מיי" שס פ"כ הל' י סמג סס:

רבינו חננאל

כיצד העדים נעשין זוממין מעידין אנו באיש פלוני שהוא או בן גרושה או בן חלוצה כו'. ואקשינן [הא כיצד וכו'] היאך אתם מעידים ביום פלוני שהרג פלוני את פלוני במקום פלוני ואתם הייתם עמנו במקום פלוני הרי אלו זוממין. ופרקינן תנא **התם קאי** כל הזוממין מקדימין לאותה מיתה חוץ מוזוממי בת כהן ובוועלה. ויש עדים אחרים שאין בהם הזמה כל עיקר אלא מלקות בעלמא כיצד מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה כו' אין אומרים יעשה זה בן גרושה כו' שנאמר ועשייתם לו כאשר זמס לו ולא לזרעו. וליפסליה ליה לדידיה לחודיה. בעינן כאשר זמס וליכא. כלומר הוא לא בא אלא לפסול לו ולזרעו ואם באת לפוסלו לו לבדו הנה לא נעשה כאשר זמס לעשות. בר פדא אמר ק"ו המחלל אינו מתחלל פ"י כהן גדול א) שבא על אלמנה וחיללה הוא אינו מתחלל הער שבא לחלל והעיד עליו שהוא בן גרושה ונתכונן לחללו ולא חיללו אינו דין שלא יתחלל. ומתקיף רבינא אי הכי בטלת תורת עדים זוממין דאיכא למימר לדבריק

חשק שלמה על ר"ח

א) ע' רש"י ורצו נקט לה צ"ג דכתיב להלוי בקלח וע' דקושן עו צ' סוטה כו צ':

הגהות וצינונים

א) גירסת מהר"ם דקתני (גליון) ובריטב"א גורס **בדקתני** עיי"ש, וכ"ה בכתי"א אחד: **צ** מהר"ם מ"ז (גליון) וכן ליתא בכתי"א, ועיי"י מהר"ץ חיות בילק"מ: **ג** [ליתא בילקוט] (גליון): **ד** ברש"י על הרי"ף **גירש הבעל**, והוא מדויק יותר (ערוך לנר): **ה** "וחלוצה" ליתא ברש"י על הרי"ף ובתי"י ור"י מלובלי ומהר"י ונמ"י וברטנורה (והוא מיותר דרש"י ממשך מדבור הקודם): **ו** רש"א **דהא אם** (גליון): **ז** רש"ל מ"ז (גליון) ונראה שאין למחקו (ב"ש). ומהרש"ל (וכן התכוין המהרש"א) למחוק כפל מלים שהיה לפניו בדפוס ויניציאה: **ח** נרצ"ל וליכא למימר דנתכונן (אוצר חיים, וכ"ה בתוס' רבינו פרץ): **ט** נרצ"ל **דודאי** (באורות המים): **י** בדפוס ויניציאה ר"פ נוסף **בכתובות**, וכ"ה בתוס' שאנן ובתוס' רבינו פרץ: **כ** נרצ"ל **ויש מי שפירש** (ב"ש ע"פ תוס' שאנן): **ל** רש"ל כדתינא **מות יומת** כו' [עין רש"א] (גליון): **מ** צ"ל תניא **כל חייבי מיתות שאי** אתה יכול כו' ועין רש"א (גליון): **נ** בדי'

מיתות ב"ד פשיטא דנמיתם ככל חייבי מיתות. מהר"ם (גליון): **ס** דפו"י **מודא**. ומהר"ם הגיה תיפוק ליה דנפקא לן **מהבא** דדרשין, והבאה"מ ובי"ש הגיהו הדפוס שלפנינו "תיפוק ליה דנפקא לן מהיא": **ע** רש"א מ"ז (גליון) בדפו"י "אלא מן האחין" ומהרש"ל הגיה כלפנינו. בתוס' רבינו פרץ **אי י"א מאחיו**: **פ** צ"ל **קאמר** (באה"מ): **צ** דבור זה שייך לפני ד"ה כל הזוממין: **ק** רש"ל הוא **כפירוש** הקונט' (גליון) בדפו"י "הוא פירש הקונטרסים", ורש"ל הגיה שצ"ל "כפירוש" במקום "פירש":

מיתות ב"ד פשיטא דנמיתם ככל חייבי מיתות. מהר"ם (גליון): **ס** דפו"י **מודא**. ומהר"ם הגיה תיפוק ליה דנפקא לן **מהבא** דדרשין, והבאה"מ ובי"ש הגיהו הדפוס שלפנינו "תיפוק ליה דנפקא לן מהיא": **ע** רש"א מ"ז (גליון) בדפו"י "אלא מן האחין" ומהרש"ל הגיה כלפנינו. בתוס' רבינו פרץ **אי י"א מאחיו**: **פ** צ"ל **קאמר** (באה"מ): **צ** דבור זה שייך לפני ד"ה כל הזוממין: **ק** רש"ל הוא **כפירוש** הקונט' (גליון) בדפו"י "הוא פירש הקונטרסים", ורש"ל הגיה שצ"ל "כפירוש" במקום "פירש":